

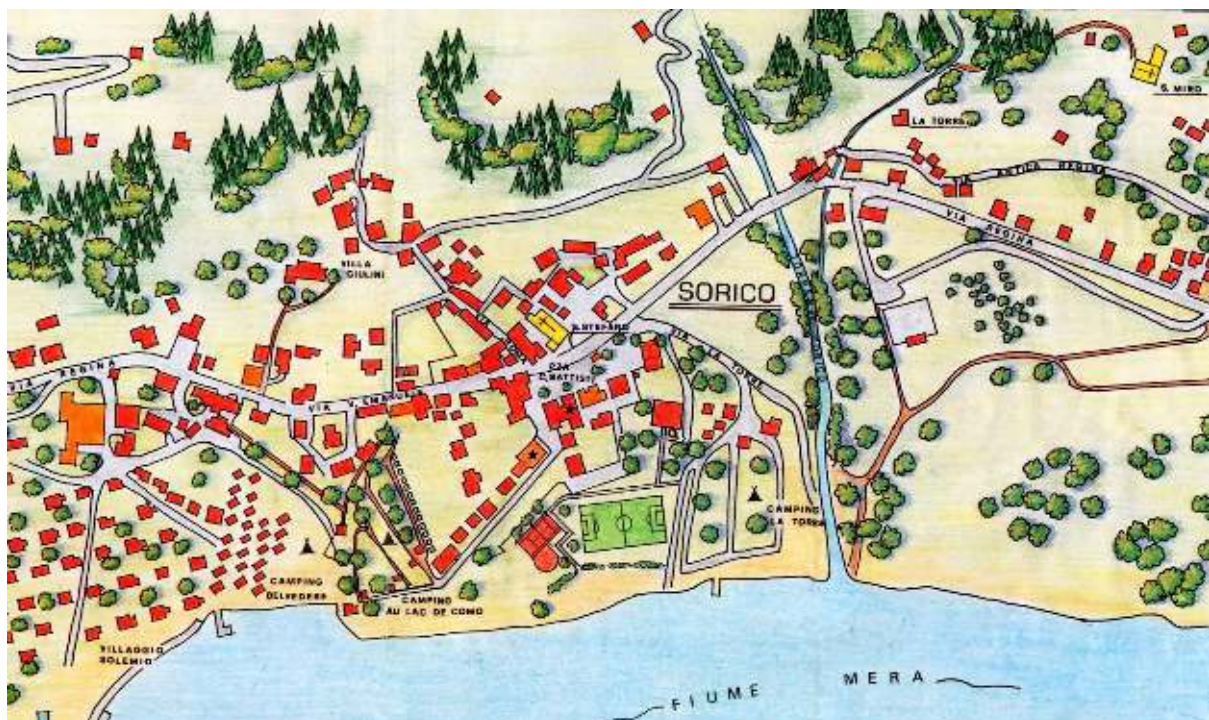

¹ Tekst en foto's Ruud en Ina Metselaar – www.comomeerinfo.nl

Sorico

Deel 1 - Rondwandeling door het dorp

We beginnen de wandeling op de grens met Gera Lario langs de provinciale weg (zie plattegrond). Na slechts enkele tientallen meters zien we links de resten van de villa Giulini. Ze werd in de 18^e eeuw gebouwd, maar raakte bij een overstroming zwaar beschadigd, is nooit weer hersteld en raakt nu steeds verder in verval.

Plattegrond Sorico

Villa Giulini

De abt Giovanni Giulini bouwde in het begin van de 18^e eeuw een prachtige villa met schitterende tuinen in Sorico². De tuinen waren aangelegd op zeven, trapsgewijs oplopende terrassen met grote, dubbele vijvers, waarin verschillende soorten vissen, waaronder vooral vele forellen. Het was volgens tijdgenoten fantastisch te zien hoe het water van verschillende beekjes met grote snelheid omlaag stroomde van het punt waar ze samenvloeiden. Maar diezelfde krachten van het water, versterkt door overvloedige regens, spanden samen tegen de landheer in het jaar 1750 en brak onstuimig door de muurtjes van de terrassen, waarbij het huis en de tuinen overstromden en alles werd geruïneerd. De vijvers, stenen en zand werden meegesleurd door het water. Hoewel alles later enigermate werd hersteld, kregen de tuinen nooit meer hun oude schoonheid terug.

¹ Verzoeken om toezending per email aan: rmetselaar@on.nl

Daarna gaf de familie, ontzet door de onverwachte gebeurtenissen de villa op en verhuisde naar Gravedona (zie ook de volgende paragraaf).

Bij dit alles kwam nog dat men eigenlijk alleen gedurende de winter zonder angst in het huis kon wonen, want de moerassige omgeving van de Adda en Mera maakte de omgeving tot een zeer ongezonde verblijfplaats. Wat rest van de villa is een bouwval met grote scheuren in de muren, waarvan alleen de buitenkant nog iets doet vermoeden van de vroegere schoonheid.

Villa Giulini

Villa Rotonda

Iets verder langs de provinciale weg zien we, rechts na de supermarkt, een achtkantige toren die bekend staat als de villa Rotonda. Van oorsprong een kerk, maar nu in gebruik als woonhuis.

De Villa Rotonda in Sorico

Diegenen die al wat langer in Sorico komen, zal het opgefallen zijn dat het achthoekige gebouw, dat in Sorico naast de supermarkt staat, de laatste jaren grondig is verbouwd. Terwijl het in vroegere jaren meer op een hooischaaf leek, is het nu getransformeerd in een woning. De vorm van het gebouw suggereert eerder een toren dan een woonhuis. Merkwaardig genoeg staat het, ondanks de achthoekige vorm, in Sorico bekend als ‘Villa Rotonda.

De plaats van het gebouw is historisch gezien al zeer interessant. Immers in 1193 liet ene Litolfo di Soave geld na voor de bouw van een hospitium in Sorico. In de middeleeuwen vond men dergelijke hospitia op zeer veel plaatsen langs de belangrijkste verbindingswegen. Ze waren bedoeld om de pelgrims, die uit de noordelijke landen kwamen, onderdak te bieden op hun zware reis. Sorico lag aan de Via Regina, de hoofdweg die via de Splügenpas een belangrijke schakel was tussen de gebieden ten noorden en zuiden van de Alpen. Naast het hospitium bouwde men ook een kerk, die gewijd was aan S. Bartolomeo. Uit enkele documenten blijkt dat er rond 1700 vrijwel niets meer over was van het hospitium. In 1699 schrijft bisschop Bonesana: “Er is ook een kapel, waar eerst het hospitaal van San Bartolomeo was en thans de Madonna del Fiume, zogenoemd omdat ze naast een rivier ligt. Jaren geleden is men aan de bouw van de kerk begonnen maar na de dood van de schenkers en bij gebrek aan geld kon men deze niet voltooien”.

In 1712 schrijft bisschop Olgiati: “De kerk van de Beate Vergine Immacolata, genaamd del Fiume, die eerst de kerk was van een hospitaal genoemd naar San Bartolomeo, is nu verwoest, maar wordt gerestaureerd en versierd door Faustino Giulini”.

Op een kaart uit 1722 zien we dat de rivier, die nu even voorbij de S. Stefanokerk (de kerk bij het plein) door Sorico stroomt, in die tijd de weg kruiste op de plaats waar nu de supermarkt ligt.

De weg vervolgend, komen we bij het dorpsplein. Er is hier weinig meer dat doet herinneren aan de bewogen geschiedenis van het dorp dat soms behoorde tot het gebied van Como en soms tot dat van de vijand, de Grigioni. In 1515 werd het dorp betrokken bij de strijd tussen de

Fransen en de Grigioni, het dorp werd geplunderd en in brand gestoken. Daarna kwam het onder de Spaanse bezetting.

Links staat de parochiekerk S. Stefano*. Ze werd gebouwd in 1447 op de plaats waar volgens oude documenten, al in de Romeinse tijd een gebedshuis stond. Tot 1444 lag de doopkerk in Olonio, in het huidige Pian di Spagna, maar de voortdurende overstromingen van de rivier de Adda dwongen de bewoners van het gebied er toe dit te verlaten. Met financiële steun van de hertog van Milaan, Philips Maria Visconti, werd daarom een nieuwe doopkerk gebouwd naast de indrukwekkende klokkentoren. Sorico was al in het jaar 1000 toegetreden tot het verbond onder de naam Tre Pievi tussen Dongo en Gravedona, waar ook Domaso onder viel, maar eerst vanaf 1444 was het dus zelf ook een Pieve. Aan het eind van de 17^e eeuw was de kerk dringend aan restauratie toe. Dankzij een grote donatie van Giorgio Giuliani kon deze restauratie in 1703 plaats vinden.

Op de top van de heuvel S. Giorgio, die achter de kerk ligt, lag eens een fortificatie. Deze top is te bereiken door de Via Roma (zijweg links even vóór de kerk) in te slaan en links aanhoudend deze te volgen. Meer dan de resten van muren zult u echter niet aantreffen. Als u loopt tot het punt waar het pad uitkomt bij het riviertje en dan rechts omlaaggaat, komt u tenslotte weer terug op de Via Roma.

De parochiekerk van S. Stefano

De kerk van S. Stefano

De kerk van S. Stefano* werd in 1444 gebouwd toen de pieve overging van Olonio naar Sorico. De huidige vorm dateert echter uit de 18^e eeuw. Van de oorspronkelijke kerk zijn nog het portaal in wit Musso marmer en het roosvenster overgebleven. Bij binnenkomst valt direct het 16^e eeuws triptiek op het hoofdaltaar op. We zien daarop de *Madonna met kind geflankeerd door S. Stefano en S. Vincenzo*. Verborgen achter dit altaar op de rechte achterwand is een fresco van de *Kruisiging*, gemaakt door Giorgio Scotti in 1473. Helaas is het bovenste deel van het fresco verdwenen toen het venster in de muur werd gemaakt. In het priesterkoor hangt rechts een 17^e-eeuws doek met *S. Orsola*, afkomstig uit de gelijknamige, niet meer bestaande kerk van de Umiliati. Links is er een, eveneens 17^e-eeuws, schilderij met *S. Gregorius de Grote die de zielen uit het vagevuur bevrijdt*. Aan de rechterzijde van het priesterkoor is de kapel van de Rozenkrans. Achter het 17^e-eeuws stucwerk op de achterwand zijn fragmenten van fresco's van de oorspronkelijke kerk tevoorschijn gekomen. Op de rechter

zijmuur van de kapel zien we een fresco uit begin 15^e eeuw met de heiligen *Nicola van Tolentino en Catharina d'Alessandria*. In de eerste kapel rechts, de doopkapel, staat een marmeren doopvont uit 1466 met daarachter een fresco met de *Doop van Christus*, van de hand van Tagliaferri. Op het onderste deel van de achterwand zijn nog resten van de oorspronkelijke 15^e-eeuwse fresco's te zien. In de tweede kapel rechts, die van het Heilig Hart, staat een waardevol polychroom houten beeld van S. Rocco, uit het begin van de 16^e eeuw. We zien hem afgebeeld met pelgrimsstaf en met zijn hond, die volgens het verhaal hem voedde toen hij in Piacenza vele mensen wist te genezen van de pest. Ook in de tweede kapel links, gewijd aan de Onbevleete Ontvangenis, staan in nissen enkele houten beelden.

We volgen vanaf de kerk de provinciale weg tot we even voorbij de brug naar links een weg omhoog zien gaan met de aanwijzing S. Miro. Na een korte, steile klim bereiken we een toren uit de 15^e eeuw die deel uitmaakte van het waarschuwingssysteem van het fort van Fuentes. Ze dateert waarschijnlijk uit de tijd van de Visconti's en staat op de plaats waar volgens oude documenten het kasteel van Sorico stond. Deze 'Torre' staat aan het begin van de Via Antica Regina, de oorspronkelijke weg langs het Comomeer, die we ook in Gera en vele andere dorpen tegenkomen.

Op iedere verdieping van de toren zijn één tot drie schietgaten en aan de zuidkant is op de eerste verdieping de oorspronkelijke ingang. Het portaal in pietra ollare, daterend uit 1598, is eerst in 1969 overgebracht vanuit het palazzo Crollanza in Mese di Valchiavenna.

La Torre

Als u niet opziet tegen een vrij steile klim, dan volgt u het pad langs de toren naar de kerk van S. Miro, waarvan de oorsprong teruggaat tot de 12^e-eeuwse S. Michaelskerk. Nadat in een kapel in 1452 het lichaam van de heilige Miro werd teruggevonden, werd de kerk vergroot en omgedoopt. Ze telt vele rijkdommen waaronder 15^e-eeuwse fresco's van De Magistris en een altaarbeeld van Il Fiamenghino. De kerk is in de zomermaanden enkele malen per week geopend en te bezichtigen.

De heilige Miro

Het leven van San Miro

Miro werd in 1336 geboren in Canzo in het Valassina. Zijn geboorte wekte al verwondering omdat zijn ouders, die altijd al een nakomeling gewent hadden, beide al in de zestig waren. Daarom werd hij Miro gedoopt. Na twee jaar al stierf zijn moeder; zijn vader voedde hem op tot hij zeven was, maar vanwege zijn ouderdom vertrouwde hij hem daarna toe aan een kluizenaar die in de bergen van Canzo woonde. Bij deze man bleef hij 25 jaar. Toen Miro twaalf was stierf zijn vader en erfde hij een deel van diens goederen. In het jaar dat Miro tweeëndertig werd stierf de kluizenaar en besloot Miro om in armoede en eenzaamheid verder te leven en al zijn goederen weg te geven.

De Grot van S. Miro

Na enkele jaren kreeg hij een visioen waarin hem werd gevraagd om als pelgrim naar Rome te trekken. Miro ging al bedelend op weg, waarbij hij de aalmoezen deelde met de armen. In Rome bezocht hij alle belangrijke plaatsen. Toen hij hoorde dat in de buurt van Urbe de kluizenaar Brigido della Colonna woonde, bekend vanwege zijn heiligheid en strengheid van leven, trok hij daar heen. Brigido nodigde hem uit bij hem te blijven. Dit duurde totdat er een engel aan Brigido verscheen, die verkondigde dat Miro terug moest keren naar zijn geboorte grond. Voordat Miro vertrok ontving hij nog de pauselijke zegen van Gregorius XI, die in januari van dat jaar juist was teruggekeerd uit Avignon (1377). Ter herinnering hieraan vinden we in de kerk van de heiligen Cosma en Damianus in Rome nog altijd een medaillon met de afbeelding van Miro.

Hij kleepte zich voortaan in de typische ruwe pij met kap en koord, waarin we hem nu meestal zien afgebeeld. Dicht bij huis stopte hij in San Giorgio in Lomellina bij een boer. Het gebied werd al tijden lang geteisterd door de droogte. Miro nodigde nu iedereen uit om samen met hem te bidden. Halverwege zijn gebed begon de regen te vallen en stroomde het gedurende vijf dagen achtereen met bakken uit de lucht.

Daarop trok hij verder naar Canzo, waar hij bij de pastoor overnachtte en daarna een grot in de bergen vond. Hij onthield zich van alles en at alleen wortels en vruchten die hij op de berghelling vond. In de winter leefde hij van aalmoezen. Intussen voerde hij vele liefdadige werken uit. Zo wil het verhaal dat hij het dorp Pognana Lario hielp door de inwoners drie beloften te doen: dat geen vrouw meer zou sterven bij de bevalling, dat niemand aan de pest zou overlijden en dat er altijd water zou zijn als men een vaas olie naar zijn graf zou dragen.

In Canzo kreeg hij weer een visioen, waarin de Heilige Maagd met Kind hem opdracht gaf op reis te gaan langs de oevers van het Lario. Voor hij Canzo verliet, nam hij afscheid van de inwoners en vroeg hen of ze een wens hadden. Iedereen zweeg totdat een kind plotseling riep: “water, water, water!” “En water zullen jullie hebben” antwoordde Miro.

Daarop trok hij naar Onno, waar hij wilde oversteken naar Mandello. Hij vroeg aan een veerman, die net met enkele passagiers wilde vertrekken, om hem mee te nemen. Deze echter, vermoedend dat hij niet betaald zou worden, weigerde. Daarop trok Miro zijn mantel uit en deze als vlot gebruikend ging hij naar de overkant. Geholpen door de hemelse bries kwam hij daar eerder aan dan de verbaasde veerman. Zo trok hij naar Sorico waar hij echter zo ziek werd dat hij niet verder kon trekken met zijn door ascese verzwakte lichaam. Daarop zocht hij een grot aan de voet van de rots waarop het kerkje van San Michele Archangelo stond. Daar bracht hij de laatste levensjaren door, aanbeden door de inwoners van Sorico en omgeving voor wie hij altijd een troostend woord had. Hij stierf in Sorico in 1381 op 45-jarige leeftijd.

Zijn lichaam werd in de kerk van S. Michael begraven. Daarop eisten de inwoners van Prato in Valchiavenna hem op, omdat zijn moeder daar geboren was. Ze probeerden in de nacht het lichaam van Miro te roven, maar dit lukte niet doordat de grafsteen te zwaar bleek. Hierop berustte men erin dat hij op die plaats zou blijven. Tot het begin van de 18^e eeuw brachten de inwoners van Prato daarna jaarlijks een kaars naar het heiligdom.

In 1633 werd hij gedurende de 5^e diocesane synode heilig verklaard en tot op de dag van vandaag wordt hij aanbeden als de ‘regenheilige’.

Interieur van de kerk van S. Miro met de fresco's geschilderd door Sigismundo di Magistris in de kapel van Sint Antonius Abt

Het Sanctuarium van San Miro#**

Om het kerkje te bereiken nemen we het pad dat langs de toren omhoog leidt. Halverwege zien we links de kleine grot waar Sint Miro gestorven zou zijn. Nog wat hoger passeren we een Renaissancekapel, die in 1598 werd gebouwd en waarbinnen we een oude bron met geneeskrachtig water vinden. Van de 19^e-eeuwse fresco's, geschilderd door Tagliaferri, is weinig meer te zien.

Tenslotte, na het beklimmen van 145 treden, bereiken we de kerk, waar we worden beloond door een schitterend panorama. Beneden stroomt de Mera, daarachter kijken we over het Pian di Spagna met de twee heuvels van Montecchio. Naar rechts zien we het Comomeer met beneden ons Sorico, Gera Lario, wat verder weg de uitstekende punt van Domaso en aan de overzijde Colico en de ingang van het meer van Piona.

Al in de 12^e eeuw werd op deze plaats een kerkje gebouwd dat werd gewijd aan Sint Michael. Dit Romaanse kerkje bestreek het rechter schip van de huidige kerk. Miro was in dit kerkje begraven en zijn graf trok vanaf het begin talrijke bezoekers. Volgens het verhaal wilden de bewoners van Sorico aan het meer zijn graf beneden in de kerk hebben, maar wilden de bergbewoners een plaats in de S. Michael. Het meningsverschil werd beslist toen twee raven naar de laatste kerk vlogen.

In 1452 vond de grote uitbreiding plaats van het kerkje en vier jaar later werd het door Antonio Pusterla, de bisschop van Como, gewijd aan S. Miro. Alleen de rechtermuur, waarin twee kleine vensters, is nog afkomstig van de oorspronkelijke kerk. De klokkentoren die op de plaats stond van de huidige ingang, werd in 1627 gesloopt en er werd een nieuwe toren gebouwd rechts achter de kerk.

Bij binnenkomst worden we onmiddellijk getroffen door de vele decoraties. Bij een grote restauratie in 1987 ontdekte men onder een laag kalk de fresco's aan de linker zijwand. We zien daar twee *Zogende Madonna's*, uitgevoerd in 1483 en 1497. Ook de fresco's op de zuilen van het linker schip dateren uit de 15^e en 16^e eeuw, zoals bijvoorbeeld de *Sint Sebastiaan* op de eerste zuil links, welke in het laatste kwart van de 15^e eeuw is geschilderd. De decoraties die het meest de aandacht trekken zijn de fresco's in het rechter schip, die allen

Geopend donderdagochtend; in de zomermaanden ook op donderdag en zondag 8.30-12.30 u en 16.30-18.30 u

afkomstig zijn van Sigismondo de Magistris uit 1526**. Deze serie is gewijd aan S. Miro en aan S. Antonio Abt. Op het azuurblauwe plafond zien we *S. Miro omringd door gelovigen*, *S. Michael* als herinnering aan de oorspronkelijke kerk, en *S. Stefano en S. Vincenzo* die refereren aan de parochies van Sorico en Gera, en tenslotte in het centrum *God de Vader*. Op de pilaren staan talrijke heiligen afgebeeld. Aan het eind van het rechter schip vinden we de kapel van S. Antonio, eveneens beschilderd door Sigismondo de Magistris. Onder de frescocyclus is een altaar met een fraaie voorzijde in stucwerk, het werk van een 18^e-eeuwse meester uit Val d'Intelvi. De fresco's boven het hoofdaltaar zijn uit de tweede helft van de 19^e eeuw, van de hand van Luigi Tagliaferri. Van belang is ook het schilderij boven het altaar (kopie van het origineel dat in de parochiekerk wordt bewaard) afkomstig uit 1616 van Il Fiammenghino. We zien hierop de *Madonna met kind* met links en rechts van het schilderij de *Aartsengel Michael die de draak verslaat* en *Miro in pelgrimskleding die een aalmoes aan de armen geeft*.

Uitzicht vanaf de kerk van S. Miro: op de voorgrond Sorico met de kerk van S. Stefano, op de achtergrond Gera Lario met het beeld bij de haven

Na te hebben genoten van het mooie uitzicht vanaf de kerk over het Pian di Spagna, de Mera en het Comomeer, vervolgen we onze rondwandeling terug omlaag langs hetzelfde pad. We steken de provinciale weg over, lopen langs de kleuterschool en steken de voet/fietsbrug rechts over. Houdt nu links aan langs het riviertje dan komen we bij een torentje, de 'Torretta', het is nog maar zo'n 6 meter hoog, maar de oorspronkelijke onderkant ligt veel lager in het dijklichaam. Ook dit torentje, dat dateert uit de 17^e eeuw, behoorde tot de signaltorens van het fort van Fuentes. Het fort zelf ligt in het bos op een heuvel aan de overzijde van het meer, in Colico, en is van hieruit niet goed te zien. In een latere Nieuwsbrief geef ik een uitgebreide beschrijving ervan.

Het pad gaat nu verder naar rechts langs het meer en de camping La Torre, waarna we een aantal sportvelden passeren. Als we hier rechtsaf slaan en rechts aanhouden langs de parkeerplaats en vervolgens de weg omhoog volgen dan zijn we weer terug op het plein bij de kerk. Op dit plein vinden we ook naast elkaar het postkantoor, een bank en het gemeentehuis en een bar en restaurant. In plaats van omhoog te gaan naar Sorico, kunt u ook het pad langs het meer blijven volgen en komt dan tenslotte uit bij het bungalowpark Sole Mio in Gera Lario.